

རྒྱལ་ཁབ་འབྲུག་གཞི་རྒྱུ་ཁི་བོད་
ཁྱེ་ཐ་སྙད་ཀྱི་གོ་དོན་གསལ་འགྲེལ།

化学元素名词解释藏汉对照

བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་།

ཕྱི་མཁའ་གྲུ་རྒྱ་མཁའ་གྲུ་ལོ་ཤིང་གྲུ་ལོ་ཤིང་གྲུ་
གྲུ་ལོ་ཤིང་གྲུ་ལོ་ཤིང་གྲུ་ལོ་ཤིང་གྲུ་

化学元素名词解释藏汉对照

ཐོད་ཐོད་ས་མི་དམར་ས་དཔེ་ལྷན་ཁང་།

ཐེངས་འདིའི་ཞིབ་བཤེར་ནང་ཞུགས་མཁན་གཙོ་བོ་ཐོད་རང་སྤྱོད་
སྤྱོད་སྤྱོད་གཞི་ཞིབ་བཤེར་ཡུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་གཞུང་འཇོན་ཡུ་ཡོན་.....
བལྟན་པ་རྒྱལ་མཆན། གཞུང་འཇོན་ཡུ་ཡོན་གཞི་ཞིབ་བཤེར་གྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་རྒྱུ་
དངོས་གྲུབ། སྤྱོད་སྤྱོད་རྒྱལ་མཆན་པ་ཡུ་ཡོན།

མ་གྲོའང་ཡེ།

སྤྱོད་སྤྱོད་རྒྱལ་མཆན།

བལྟན་འཇོན།

དབང་འདུས།

ཉིང་ཡེ་ཤེས།

ཆེད་མངགས་གདན་ཞུ་བྱས་པའི་འབྲས་མི།

ཐོད་སྤྱོད་སྤྱོད་གྲུ་ཆེན་མའི་ནོར་བུ། རྒྱུ་ཆེ་རིང་།

སྤྱོད་སྤྱོད་གཞི་ཆེན་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་མིག་དཔེར་མཆན་སྤྱོད་གཙོ།

མདུན་ཤོག་འཆར་འགོད་པ། བཟུན་ནུམ།
ཚུམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ། འཕགས་པ་ཤེས་རབ།

ཐུག་འཕྲད་གཞི་རྒྱུ་འོ་ཐོད་བྱ་བ་ཉེད་ཀྱི་གོ་དོན་གསལ་འབྲེལ།
ནོར་བུ་དང་རྒྱུང་ཚེ་རིང་གིས་བསྐྲུན།

※

ཐོད་ཚྱེངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟེན་ཁང་ནས་བསྐྲུན།
ཐོད་ཚྱེངས་ཤིན་ཏུ་དཔེ་ཚོང་ཁང་ནས་བཟུམ།
ཐོད་དམག་ཁྲལ་ཁང་པར་འདེབས་བཅོ་གྲས་པར་བཏབ།
ཤོག་ཁ་787×1092 1/32 ཡིག་འབྲུ། 11
1992ལོའི་ཟླ་7པར་པར་གཞི་1 པར་ཐངས་1བཏབ།

པར་གྲངས། 01-4,110

ISBN-223-00443-6/G · 132

ཡིག་རིགས་ (ཐོད་130) རིན་གོང་སྒོར། 2.40

(ཐོད་ཚྱེངས་གསར་དཔེ་ཐོག་རྒྱུང་ཡང་རྟགས་)

封面设计:丹朗

责任编辑:帕西

藏汉对照化学元素名词解释

译者:罗布、琼次仁

※

西藏人民出版社出版

西藏新华书店发行

西藏军区印刷厂印刷

开本:787×1092 32开 印张:5 字数:11万

1992年7月第一版 1992年7月西藏第1次印刷

印数:01—4,110

ISBN7—223—00443—6/G·132

民文(藏130) 定价:2.40元

(藏)新登字01号

དཀར་ཆག

ཆེང་(氢)H		(3)
དེལ་(氦)He		(7)
ལེས་(锂)Li		(9)
བེར་(铍)Be		(10)
ཚ་ལ་(硼)B		(12)
ཐུན་(碳)C		(13)
ཏན་(氮)N		(15)
དབུང་(氧)O		(17)
ཐུལ་(氟)F		(20)
ནེན་(氖)Ne		(22)
ནུ་(钠)Na		(23)
མེ་(镁)Mg		(25)
ཏ་ཡང་(铝)Al		(27)
ཤེལ་(硅)Si		(29)
ལེན་(磷)P		(31)
ཐུ་བེ་(硫)S		(34)
ཁེལ་(氯)Cl		(36)

ཨར་(氩)Ar		(38)
རྩ་(钾)K		(39)
ཀལ་(钙)Ca		(40)
ཁན་(钪)Sc		(42)
རི་(钛)Ti		(43)
ཨན་(钒)V		(45)
ཁིར་(铬)Cr		(46)
མུན་(锰)Mn		(47)
ལྷགས་(铁)Fe		(49)
ཁོབ་(钴)Co		(51)
ནིག་(镍)Ni		(52)
བངས་(铜)Cu		(54)
ཉི་ཙ་(锌)Zn		(56)
ཀལ་(镓)Ga		(57)
གེམ་(锗)Ge		(58)
སེན་(砷)As		(60)
སེ་(硒)Se		(62)
པོར་(溴)Br		(63)
ཁོར་(氪)Kr		(65)
རྩ་(铷)Rb		(66)
སི་(锶)Sr		(67)

ཡི་(钇)Y		(69)
རྩི་(锆)Zr		(70)
ནི་བ་(铌)Nb		(71)
མོ་ལ་(钼)Mo		(73)
རྩེ་(锝)Tc		(74)
རུ་ད་(钌)Ru		(75)
རྩོ་(铑)Rh		(76)
ཐེ་ལ་(钯)Pd		(77)
དངུ་ལ་(银)Ag		(78)
ཁ་ད་(镉)Cd		(80)
ཡེ་ན་(铟)In		(81)
གཤམ་(锡)Sn		(83)
འཐི་(锑)Sb		(85)
ཐེ་ལ་(碲)Te		(86)
ཉི་ན་(碘)I		(88)
ཇོ་ན་(氙)Xe		(89)
ཐེ་ལ་(铯)Cs		(91)
ཕུ་(钡)Ba		(92)
ལཱ་ན་(镧)La		(93)
ཨི་(铈)Ce		(95)
ཐེ་ར་(镨)Pr		(96)

ནེ་(钕)Nd		(97)
ཕྱམ་(钷)Pm		(99)
སམ་(钐)Sm		(99)
ཡར་(铕)Eu		(100)
ཀད་(钆)Gd		(101)
ཐེབ་(铽)Tb		(102)
དིས་(镝)Dy		(103)
རྟལ་(钬)Ho		(104)
ཨེབ་(铒)Er		(104)
ཐུལ་(铥)Tm		(105)
ཡེད་(镱)Yb		(106)
ལུ་(镥)Lu		(107)
རྩ་(铪)Hf		(108)
ཐེན་(钽)Ta		(109)
ལུ་(钨)W		(111)
རུའེ་(铼)Re		(112)
ཨ་(锇)Os		(114)
ཡིར་(铱)Ir		(115)
ཐེད་(铂)Pt		(116)
གསེར་(金)Au		(118)
དངུལ་ལྷ་(汞)Hg		(119)

ཐུལ་(铀)Ti	(121)
ཞ་(铅)Pb	(122)
བིས་(铋)Bi	(124)
ཐོལ་(钋)Po	(125)
ཨས་(砒)At	(126)
རྩད་(氡)Rn	(127)
ཐུར་(钫)Fr	(128)
རད་(镭)Ra	(128)
ཨ་(锕)Ac	(130)
ཐུ་(钍)Th	(131)
ཐུ་(镤)Pa	(132)
ཡུ་(铀)U	(133)
ནེབ་(镎)Np	(135)
ཐིལ་(钚)Pu	(136)
ཨམ་(镅)Am	(137)
ཐུལ་(镆)Cm	(138)
བེར་(锘)Bk	(139)
ཐུལ་(锗)Cf	(140)
ཨིན་(镅)Es	(140)
ཐེམ་(镆)Fm	(141)
ཨིན་(钔)Md	(142)

ནོབ་(锆)No		(142)
ལོབ་(铈)Lr		(143)
ལུན་མ་ལག་གི་གཞི་རྒྱ་	镧系元素	(144)
ཡའི་མ་ལག་གི་གཞི་རྒྱ་	铈系元素	(145)

རྒྱ་དེ་དག་ནི་གཞུང་ལུགས་པའ་རྒྱུར་དང་བསྐྱབ་སྐྱུང་ཐད་གལ་
 འགངས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་མངོན་པས་དེར་དུས་སློབ་འབྲིང་དང་
 སློབ་གྲྭ་ཆེ་མོ་ཁག་ནང་བོད་གྱི་སྐད་ཡིག་ཐོག་ནས་རྩམ་འགྱུར་
 རིག་པ་བྲིད་སྐྱུང་གནང་མཁན་གྱི་དགེ་ཆན་ནམ་པ་དང་སློབ་མ་
 རྩམ་པའི་དབུད་གཞིར་སྤྲོད་སྤྲད་ཁོམ་པ་ཡོད་ཆད་སྐྱུད་ནས་རྒྱུར་
 སྤྲོག་བྱས་པ།

གཞི་རྒྱ་དེ་དག་གི་ཐ་སྐྱད་འདོགས་ཐབས་ཐད་གཙུག་པོ་
 ཞིང་རྫོངས་ལཱའི་སློབ་གཞི་ཞིབ་བཤེར་ཡུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ནས་ཚུམ་
 སྤྲོག་གནང་བའི་«རྩམ་འགྱུར་གྱི་གཞི་རྒྱུའི་མིང་»ཞེས་པར་སྤར་
 ཡོད་བོད་སྐད་གྱི་ཐ་སྐྱད་ནམས་སོར་བཞག་གིས་བོད་ཡིག་ཏུ་
 ཐབས་དགོས་སྐྱེར་གྱི་དོན་ཆན་གསུམ་གཏན་འབེབས་གནང་དོན་
 ལ་གཞི་བཅུལ་བ་དང་། རྒྱལ་ཡོངས་བོད་ཡིག་སློབ་གཞི་ཞིབ་
 བཤེར་ཡུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་གཏན་འབེབས་གནང་བའི་«སློབ་
 འབྲིང་རྩམ་འགྱུར་རིག་པའི་ཐ་སྐྱད་སྤྲོགས་སྤྲོག་»ཞེས་པ་དབུད་
 གཞིར་བྱས་པ་ཡིན་ལ་དེ་མིན་ད་ལྟའི་ཆར་རྩམ་འགྱུར་རིག་པའི་
 ཐད་གྱི་དབུད་གཞིར་མཁོ་བའི་བོད་ཡིག་དཔེ་དེབ་ཤིན་ཏུ་དཀོན་
 པས། བོད་སྐད་དུ་མེད་པའམ་བཅུལ་རྟེན་མ་བྱུང་བའི་ཐ་སྐྱད་
 མང་དག་ཅིག་རང་ངོས་ནས་གསར་བཟོ་བྱས་ཏུང་ཉམས་སྦྱང་
 ཞན་པ་དང་རྒྱ་ཆད་དམན་སྤྱེན་མ་དག་པ་དང་འབྲུལ་བ་མི་བྱུང་
 བ་ཞིག་ཡོད་ངེས་པས་རྒྱ་ཆེའི་ཤེས་ལྡན་ཀྱན་གྱིས་སྤྲོད་བསེལ་
 དག་བཅོས་གྱིས་འདི་སྤྲོགས་བཀའ་བཟང་ལྷག་ཚུལ་ཡོང་བར་

སྒྲོན།

ལས་དོན་འདི་འགོ་བརྩམས་པ་ནས་བརྒྱུད་ཐོད་སྤངས་
སྒྲོབ་གྱེ་ཆེ་མའི་དབུ་འཛིན་དང་། དགེ་ཆན་ཆེ་མོ་གཞིན་པ་སྒྲོ་
བཟང་ནམ་གུལ། སྤངས་འབབ་སྒྲོགས་གཅིག་འགྱུར་གྱི་སྒྲོ་
མཐུན་སྒྲ་རྒྱུད་སོགས་ནས་རོགས་རམ་གང་མང་གནང་བར་
ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བཅས། སྒྱུར་སྒྲིག་མཁན་གྱིས།

1991ལོའི་ཟླ་བ་6པར།

ཆིང་
氫 H

ཆིང་ནི་རྩ་ས་འཁོར་རེའུ་མིག་ནང་གི་གཞི་རྒྱ་ཡང་དང་པོ་
ཡིན་ལ་གཞི་རྒྱ་ཡང་ཤོས་ཤིག་དང་། དི་དང་ཁ་དོག་མེད་པའི་
རྒྱུད་གཟུགས་ཤིག་རེད། དེའི་རྩ་ལ་ཐུན་གྱི་རིམ་གངས་1དང་
ཆད་1. 0079ཆ་རྩ་ལ་གྱི་མྱིད་ཆད་2. 0158སྒྱུག་ཆད་0.
08987མྱིད་སྒྱུར་ཆད་0. 0695 (མཁའ་རྒྱུད་=1) འདྲེས་
སྒྱུར་བྱིན་1ཡིན། དེ་ནི་གཤེར་གཟུགས་རིགས་མི་འདུ་བ་ཆང་
མའི་ནང་ཚུད་བཞུ་བར་དགའ། རྫོད་ཆད་རྒྱན་ལུན་གྱི་སྐབས་
སྒྱུ་རྩ་ས་རིགས་གཞན་དང་འདྲེས་སྒྱུར་དགའ་ཞིང་། རྫོད་ཆད་
མཐོ་བའི་སྐབས་སམ་ཡང་ན་འགྱུར་སྒྱུ་རྩ་ས་གནས་པའི་སྐབས་
སྒྱུ་རྩ་ས་རིགས་གཞན་དང་འདྲེས་སྒྱུར་བྱིན་ཏུ་སྒྲ་བས་མེ་འབར་
སྒྲོབ་པ་མ་བཟད་ལྷགས་རིགས་དང་ལྷགས་རིགས་མ་ཡིན་པའི་

དངོས་པོ་མང་པོ་ཞིག་དང་བཅད་ཀྱི་འདྲེས་སྒྱུར་བྱེད་ཀྱིས།

དེ་ལྟར་འདྲེས་སྒྱུར་དང་ཚུ་བྱུར། མཁའ་གསལ་འབྱུར་ལྷུ་མ།
མིས་བཟོས་རྫོང་ལྷུ་མ། ལྷན་ཀ་པའི་འདྲེས་སྒྱུར། ལྷགས་.....
རིགས་ཀྱི་པོ་ཆེར་དངོས་རྣམས་མོགས་བཟོ་རྒྱུར་བེད་སྤྱོད་པ་མ་
བཅད། ལྷགས་རིགས་གཉེར་ཁའི་སོར་རྒྱུད་རྣམས་དང་རྫོང་ཆད་
མཐོ་པོར་སྤྱོད་རྒྱུའི་ཆེར་དབྱང་མེ་ལྷེ་བཅས་ལ་ཡང་སྤྱོད་ཆོག

རང་བྱུང་ཁམས་ནང་གཙོ་བོ་འདྲེས་སྒྱུར་དངོས་པོའི་ནུས་
པར་གནས་ཡོད་པ་ཉི། དཔེར་ན་རྒྱུད་དང་ཐུན་ཆེར་འདྲེས་སྒྱུར་
དངོས་རྣམས་ལྟ་བུའོ།

ཆེར་ནི་གཤེར་གཟུགས་ལ་འབྱུར་དཀའ་བ་དང་.....
(མཚམས་མཐའི་རྫོང་ཆད་-239. 9 °C དང་མཚམས་མཐའི་.....
རྒྱུད་གཞོན་ཆེན་པོའི་གཞོན་ཤུགས་12. 8མཚམས་མཐའི་ལྷག་
ཆད་31. 2ཁེ / རྩེང་ཡིན་) གཤེར་གཟུགས་ཀྱི་ཆེར་ནི་མདོག་
མེད་ལ་དྲངས་ཤིང་གསལ་བ་ཡིན། དེའི་ལྗེད་སྒྱུར་0. 070 (-
252°) དང་འཁོལ་ཆད་-252. 8°ཡིན་པས་རྫོང་ཆད་དམའ་
བའི་དགོས་པར་སྤྱོད་ཆོག་པ་མ་བཅད། མཐོ་རུས་འབར་རྒྱ་ཡང་
བྱས་ཆོག གཞོན་ཤུགས་རྒྱུད་དུ་བཅད་རྗེས་གཤེར་གཟུགས་
ཀྱི་ཆེར་དེ་མཁྱོགས་སྒྱུར་ངང་རྒྱངས་པར་འབྱུར་བས་ཆེར་ཁག་
གཅིག་གངས་ལྟ་བུའི་སྤྱ་གཟུགས་ཆེར་དུ་འབྱུར་གྱི་ཡོད། ལྗེད་
སྒྱུར་0. 0807 (-262°) དང་བཞུར་ཆད་-259. 18°རེད།
ཆེར་ལ་རྒྱ་འཁོར་གྱི་དངས་1དང་2དང་3ཀྱི་གནས་མཐུན་རྒྱ་.....

གསུམ་ཡོད་པ་སོ་སོར་(氙) གེུ་དང་(氙) ཉོུ་(氙) གོུ་
ཞེས་བརྗོད། སྤྱིར་བཏང་གི་ཆིང་ནི་གེུ་99.98%དང་ཉོུ་
0.02%ལས་གྲུབ་པ་རེད།

ཆིང་བཟོ་ཐབས་གཙོ་བོ་གསུམ་གསལ།

[1] སྤྱན་ཆིང་འདྲེས་སྤྱིར་དངོས་པོ་རྒྱུ་ལྷན་འགྲུལ་
གྲེས་པའི་ཐབས་ནི་མན་ཀ་པ་(རང་བྱུང་རྒྱངས་དང་། ཐབ་
ནང་བསྐྱེགས་པའི་སྒྲིགས་རོའི་རྒྱང་། རོ་རྒྱུ་སྒྲིགས་རོའི་རྒྱང་
སོགས་ཀྱི་ནང་དུ་གནས་ཡོད་) རྒྱུ་ལྷན་འགྲུལ་གྲེས་པ་ལས་
སྤྱི་ནན་དང་ཆིང་བྱུང་།

[2] སྤྱན་ཆིང་འཕྱར་རྒྱས་རྒྱངས་པར་འཕྱར་བའི་ཐབས་
ནི་མན་ཀ་པ་དང་རྒྱངས་པ་བསྐྱེས་པས་ཆིང་དང་དབྱང་གཅིག་
སྤྱན་རྒྱས་གྲུབ་(ཡང་དབྱང་འཕྱར་ཆ་མི་ཆིང་བའི་ཐབས་དང་
སྒྲིགས་བསྐྱེས་ཀྱི་ཐབས་སོགས་བཅད་སྤྱད་དེ་མན་ཀ་པ་ལས་ཆིང་
བཟོ་བྱུང་།)

[3] སྤྱི་འབྱེད་ཀྱི་ཐབས་ནི། སྤྱི་འབྱེད་རྒྱ་ལས་ཆིང་
དང་དབྱང་བྱུང་བ་ཡིན་ལ་དེ་ཡང་སྤྱི་འབྱེད་ཚ་རྒྱུའི་ཞོར་དུ་
ཐོན་པའི་རྒྱས་རིགས་ཞིག་ཡིན།

[4] རྒྱས་ལ་རྒྱངས་གཏོང་ཐབས་ནི། རྒྱས་དམར་
དང་རྒྱངས་ཀྱི་རྒྱས་པས་ཆིང་དང་རྒྱས་ཀྱི་དབྱང་འཕྱར་རྒྱས་
གྲུབ།

[5] རྒྱངས་པ་དང་རྒྱ་སྤྱི་རྒྱངས་ཀྱི་ཐབས་ནི། རྒྱ་སྤྱི་

ལྷངས་ཀྱི་གཙོ་བོའི་གྲུབ་ཆ་ནི་ཆིང་དང་དབྱང་གཅིག་ཐུན་རྩིས་
 ཡིན་ཞིང་རྩིས་མ་དེ་དང་ལྷངས་བསྐྱེས་པ་ལས་ཆིང་དང་དབྱང་
 གཉིས་ཐུན་རྩིས་བསྐྱེས་པ།

[6] ལྷངས་དང་ཐུན་ཀྱི་པའི་ཐབས་ནི། ལྷངས་དང་
 ཐུན་ཀྱི་པའི་རྒྱས་པ་ལས་ཆིང་དང་དབྱང་གཉིས་ཐུན་རྩིས་གྲུབ།

[7] རྩི་ཐུན་ཀྱི་ལྷངས་པའི་ནང་ནས་ཆིང་དབྱེ་ཐབས།

[8] ཆིང་ལྷ་ཁང་ནང་རྒྱན་དུ་ངོ་བོ་སྒྲིན་པའི་ལྷགས་་་་
 རིགས་དང་སྒྲུབ་ཀྱི་རྒྱས་པ་ལས་ཆིང་བཟོ་གྲུབ།

氢 H: 氢音轻(qing)。是周期表中第一种元素,也是最轻的元素。原子序数 1。原子量 1.0079。分子量 2.0158。无色无臭气体。密度 0.08987。比重 0.0695(空气=1)。化合价 1。在各种液体中都溶解甚微。在常温时不活泼,但在高温时或有催化剂存在时则十分活泼。能燃烧,并能与许多非金属和金属直接化合。用于制造合成氨、盐酸、硬化油、人造汽油、合成甲醇、金属的硼氢化物等,也用作金属矿的还原剂,以及高温用的氢氧焰。在自然界中主要以化合物的形态存在,如水和碳氢化合物等。氢很难液化(临界温度 -239.9° ,临界压力 12.8 大气压,临界密度 31.2 克/升)。液态氢透明无色。比重 0.070(-252°)。沸点 -252.8° ,可用于获得低温,并可用作高能燃料。在减压下让液态氢迅速蒸发,一部分就固化成雪白的固态氢。比重 0.0807(-262°)。熔点 -259.18° 。氢有质量数 1、2 和 3 的三种同位素,分别称做氕、氘、氚。普通的氢是由 99.98% 氕和 0.02% 氘所组成。氢的制法主要有:(1)碳氢化合物热裂法,例如甲烷(存在天然气、焦炉气、石油废气等中)经热裂而